

ВІДГУК
офіційного опонента кандидата юридичних наук, доцента
Омельчук Любов Василівни на дисертацію
Кашпур Анни Сергіївни на тему «Розслідування кримінальних
проступків, вчинених неповнолітніми», поданої на здобуття
ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за
спеціальністю 081 «Право»

Ступінь актуальності обраної теми. Неповнолітній як суб'єкт вчинення кримінальних правопорушень постійно привертав до себе особливу увагу як вчених, так і практиків. Це пояснюється не лише тим, що неповнолітні завжди визнавалися спеціальним суб'єктом, а й тим, що в наш час неповнолітні – одна з найбільш кримінально уражених верств населення. Відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 22 листопада 2018 року № 2617-VIII, в Україні з 1 липня 2020 року запроваджено інститут кримінальних проступків. З метою ефективного функціонування інституту дізнання, до КПК України були внесені зміни та доповнення, що стосуються процедури кримінального провадження щодо кримінальних проступків. За таких умов криміналістична методика розслідування кримінальних проступків теж зазнала змін, особливо із врахуванням спеціального суб'єкта їх вчинення – неповнолітніх.

Інститут кримінальних проступків є новим у вітчизняному кримінальному та кримінальному процесуальному законодавстві.

Найбільш поширеними кримінальними проступками, що вчинюються неповнолітніми, є: умисне легке тілесне ушкодження (ст. 125 КК України); крадіжка (ч. 1 ст. 185 КК України); шахрайство (ч. 1 ст. 190 КК України);

хуліганство (ч. 1 ст. 296 КК України); незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту (ч. 1 ст. 309 КК України). Як засвідчили результати досліджень, четверта частина таких кримінальних проступків вчинюються неповнолітніми або за їх участі.

Загрозливими є статистичні показники щодо причетності до кримінальних проступків неповнолітніх, що вимагає дієвих заходів реагування: виявлення фактів протиправної діяльності, розслідування протиправних проявів та реалізації комплексної профілактичної діяльності. Гостроти проблематиці надає той факт, що вчинення кримінальних проступків неповнолітніми часто є початком протиправної діяльності, «спусковим механізмом», що провокує неповнолітнього на вчинення інших протиправних та злочинних діянь. Тому вчинення кримінальних проступків неповнолітніми посягає на засади суспільної моралі у сфері розвитку й виховання молодого покоління, згубно впливає на неповнолітніх, спотворює їх орієнтири, прищеплює аморальні звички, сприяє зростанню рівня злочинності неповнолітніх. Тому слід спрямувати зусилля на підвищення ефективності розслідування кримінальних проступків, вчинених неповнолітніми, охоплюючи вирішення завдань і профілактичної діяльності.

Актуальність роботи підкреслюється й тим, що обрана тема дослідження відповідає як *загальнодержавним, так і відомчим пріоритетам* стосовно забезпечення національної безпеки та протидії злочинності. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до наукових програм, планів, тем, зокрема: Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019; Національної стратегії реформування системи юстиції щодо дітей на період до 2023 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 р. № 1027-р.; Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2021 року, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України (КМУ) від

7 вересня 2011 року № 942; Стратегії комунікації у сфері європейської інтеграції на 2018–2021 роки, затвердженої розпорядженням КМУ від 25 жовтня 2017 року № 779-р, і Плану заходів на 2021 рік з реалізації Стратегії комунікації у сфері європейської інтеграції на 2018–2021 роки, затвердженого розпорядженням КМУ від 14 квітня 2021 року № 331-р. Дослідження здійснено відповідно до Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року, затвердженої розпорядженням КМУ від 15 листопада 2017 року № 1023-р, і Плану заходів з її реалізації, затвердженого розпорядженням КМУ від 21 серпня 2019 року № 693-р; Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ (МВС) України від 11 червня 2020 року № 454; Основних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2018–2020 роки (рішення Вченої ради від 26 грудня 2017 року, протокол № 28).

Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 12 листопада 2020 року, протокол № 22 та зареєстровано Координаційним бюро Національної академії правових наук України (№ 708, 2021 рік).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані здобувачкою, у своїй більшості є обґрунтованими і переконливими. Для досягнення поставленої мети в роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи, які дали змогу оптимально врахувати специфіку об'єкта, предмета, мети й завдань дослідження. Зокрема: методи *формальної логіки* (аналіз, синтез, дедукція, індукція, аналогія, абстрагування) – для детального висвітлення змісту порушених питань (у всіх розділах дисертації); *спеціально-правові* методи, передусім *порівняльно-правовий* – під час аналізу норм матеріального та процесуального права, наукових категорій, визначень і

підходів (у всіх розділах дисертації); *історико-правовий* – у межах тлумачення на підставі наукових поглядів і положень чинного законодавства основних термінів, що використані в дисертації, таких як: «кримінальний проступок», «неповнолітній», «криміналістична характеристика» (підрозділ 1.3), «слідча ситуація» (підрозділ 2.2); *системно-структурний* – для формулювання завдань дізнавача під час розслідування кримінальних проступків, вчинених неповнолітніми (розділ 2); *метод системного аналізу* – у контексті визначення напрямів діяльності з удосконалення розслідування кримінальних проступків, вчинених неповнолітніми (підрозділи 2.2, 2.3, розділ 3); *статистичний* – для підтвердження теоретичних висновків даними державної та відомчої статистики, узагальнення результатів вивчення емпіричних джерел (у всіх розділах дисертації); *соціологічний* – у межах обґрунтування наукових висновків даними анкетування дізнавачів та інспекторів-криміналістів Національної поліції України (у всіх розділах дисертації).

Зазначені вище методи використано у дисертації в їх взаємозв'язку і взаємозалежності, що забезпечило переконливість, всебічність, повноту та об'єктивність отриманих наукових результатів.

Дисертантка у роботі спирається на доволі значну за обсягом емпіричну базу, яка включає в себе: статистичні й аналітичні матеріали МВС України, Національної поліції України, Генеральної прокуратури України, Державної судової адміністрації України за 2018–2022 роки; дані, отримані внаслідок вивчення 150 кримінальних проваджень, дізнання в яких здійснювали протягом 2020–2022 років (Волинська, Дніпропетровська, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Луганська, Львівська, Одеська області, м. Київ); результати анкетування 212 дізнавачів та 96 інспекторів-криміналістів Національної поліції України (Вінницька, Київська, Харківська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька області, м. Київ).

Уміле використання широкого спектру сучасних методів наукового пошуку також позитивно вплинуло на ступінь обґрунтованості сформульованих висновків і рекомендацій.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях визначається тим, що з огляду на наявні основні положення теорії криміналістики, кримінального процесу й узагальнення експертної, слідчої, судової практики, на монографічному рівні сформовано основи теоретичні положення та практичні рекомендації щодо розслідування кримінальних проступків, вчинених неповнолітніми, визначено низку положень, висновків і рекомендацій, що формують основи відповідної криміналістичної методики та становлять наукову новизну, зокрема:

вперше:

– сформовано засади видової методики розслідування кримінальних проступків, вчинених неповнолітніми, що охоплює криміналістичну характеристику цього виду кримінальних проступків, рекомендації з організації початкового етапу розслідування, типові слідчі ситуації та алгоритми їх вирішення, засади взаємодії слідчого з підрозділами ювенальної превенції, оперативними підрозділами й іншими суб'єктами, особливості проведення слідчих (розшукових) дій, використання спеціальних знань;

– визначено типові слідчі ситуації розслідування кримінальних проступків, вчинених неповнолітніми, відповідно до початкового етапу розслідування (потерпілі або свідки стверджують, що за зовнішнім виглядом і поведінкою правопорушником був неповнолітній; обстановка місця події, сліди та інша інформація свідчать про вчинення кримінального проступку неповнолітнім; потерпілі та свідки знайомі із правопорушниками і їм достовірно відомий їх вік) та наступного етапу розслідування (підозрюваний повністю визнав факт вчинення кримінального проступку; підозрюваний частково визнав винуватість; підозрюваний не визнає себе винним), запропоновані алгоритми дій за умов кожної із слідчих ситуацій;

– сформовано засади взаємодії дізнавача з іншими компетентними суб'єктами – представниками правоохоронних, державних органів, громадських організацій та окремих громадян у процесуальних та

непроцесуальних формах на оперативно-тактичному (місцевому), відомчому, міжвідомчому, державному, міжнародному рівнях з метою виявлення, розслідування, попередження кримінальних проступків, вчинених неповнолітніми;

удосконалено:

– характеристику способів вчинення кримінальних проступків, вчинених неповнолітніми, відповідно до стадій підготовки, безпосереднього вчинення, приховування та залежно від застосування до фізичного чи психологічного насильства;

– класифікацію матеріальних, ідеальних та електронних джерел слідової інформації, що утворюється внаслідок вчинення кримінальних проступків, вчинених неповнолітніми;

– підходи до вивчення особи правопорушника: перший передбачає отримання даних про особу правопорушника за залишеними матеріальними, ідеальними та електронними слідами; другий – полягає в дослідженні поведінки учасника кримінального провадження під час досудового розслідування;

– криміналістичні рекомендації щодо залучення спеціаліста-психолога з метою належної підготовки до проведення слідчих (розшукових) дій, підвищення ефективності їх безпосереднього проведення, а також належного оцінювання отриманих результатів під час розслідування кримінальних проступків, вчинених неповнолітніми;

дістало подальший розвиток:

– класифікація джерел криміналістично значущої інформації про особу правопорушника та особу потерпілого відповідно до визначених груп: джерела ідеальної інформації; джерела матеріальної інформації; джерела електронної (цифрової) інформації; складні джерела як система поєднання інформації даних груп;

– рекомендації щодо використання інформації про особу неповнолітнього правопорушника під час розслідування з метою:

встановлення тотожності особи за комплексом її зовнішньо відображених ознак; встановлення фактичної картини кримінального проступку; визначення оптимальної лінії дізнавача, з огляду на його взаємодію з іншими учасниками розслідування; здійснення профілактичної діяльності дізнавача;

– алгоритми дій щодо тактичних операцій початкового етапу розслідування кримінальних проступків, вчинених неповнолітніми, сформовано типові переліки слідчих (розшукових) дій з метою досягнення завдань кримінального провадження.

Заслуговує на увагу проведений авторкою ґрунтовний аналіз наукових розробок та дисертаційних праць, що виконувалися в даному напрямі дослідження в Україні та за рубежом. Це свідчить про якісне висвітлення здобувачкою наявного стану наукового опрацювання досліджуваних питань.

Основні результати дослідження викладено в 10 наукових публікаціях, а саме: чотири статті – у виданнях, що входять до переліку наукових фахових видань України, одна стаття – у науковому періодичному виданні іноземної держави, 5 публікацій – у збірниках матеріалів міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференцій тощо.

Проаналізувавши наукову дисертацію та фахові публікації Кашпур А.С. з теми дослідження офіційний опонент підтверджує, що наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертантом, у своїй більшості є обґрунтованими, переконливими, об'єктивними, достовірними та новими.

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що сформульовані в дисертації наукові положення, висновки та рекомендації впроваджено та використовуються у: *правозастосовній діяльності* – з метою вдосконалення досудового розслідування кримінальних проступків, вчинених неповнолітніми (акт Головного слідчого управління Національної поліції України від 17 лютого 2022 року); *освітньому процесі* – під час викладання навчальних дисциплін «Криміналістика», «Розслідування окремих видів кримінальних правопорушень», підвищення кваліфікації дізнавачів та інших категорій практичних співробітників, підготовки лекцій, планів-конспектів

семінарських і практичних занять (акт Національної академії внутрішніх справ від 14 січня 2022 року).

Оцінка змісту дисертації. Дисертаційна робота Кашпур Анни Сергіївни викладена українською мовою на 250 сторінках. Структура роботи відповідає вимогам МОН України та положенню про присудження ступеня доктора філософії. Вона структурована і складається з анотації, змісту, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Результати дослідження представлені у чотирьох додатках на 15 сторінках.

Наукові положення та висновки дисертаційного дослідження достатньо обґрунтовані здобувачкою в тексті представленої праці. Авторка системно і логічно вибудувала зміст наукового дослідження, який включає в себе послідовне вирішення ключових проблем дисертації. Цілісно і змістовно розкрила питання мети і завдання дослідження з відображенням їх у висновках між розділами і загальних висновках, що уособлює собою завершене і цілісне сприйняття виконаної наукової праці.

Анотація у стислій формі представляє основні тези дисертаційного дослідження, наводить перелік публікацій, в яких викладені основні результати представленої роботи. Анотація викладена українською і англійською мовами.

У *вступі* визначено об'єкт і предмет дослідження, наведено актуальність вибраної теми та інформацію про апробацію дисертації на профільних заходах.

Перший розділ *«Теоретико-правові засади дослідження розслідування кримінальних проступків, вчинених неповнолітніми»* присвячений аналізу теоретико-правових засад дослідження. В результаті дослідження було встановлено, що з метою формування інноваційної криміналістичної методики розслідування кримінальних проступків, вчинених неповнолітніми, варто використовувати праці сучасних вчених із актуальних проблем криміналістики, використовувати результати власних емпіричних досліджень

і трансформувати отримані відомості з метою досягнення завдань власного дослідження. Це праці В. В. Тіщенка та А. А. Барцицької, О. І. Мотляха та І. П. Усікова, О. А. Полтавського, В. М. Стратонова, І. В. Пирога, І. О. Теслюк, Ю. М. Черноус та ін., які присвячені інноваційним напрямкам розвитку криміналістичних досліджень.

Окрема увага звернена на такі процесуальні дії у кримінальному провадженні як «опитування осіб», «вилучення знарядь і засобів вчинення правопорушення, речей і документів, що є безпосереднім предметом кримінального проступку або виявлені під час затримання» та інші нові процесуальні засоби збирання доказової інформації. Сформовано процесуальні засади та криміналістичні рекомендації щодо реалізації вказаних заходів.

Виокремлено та розкрито криміналістичну характеристику кримінальних проступків, вчинених неповнолітніми, визначено як імовірну модель кримінального проступку, основу для побудови таких же ймовірних умовиводів – криміналістичних версій та встановлення обставин кримінального провадження, досягнення його завдань.

Привертає увагу те, що авторкою окреслено основний зміст криміналістичної характеристики кримінальних проступків, вчинених неповнолітніми, полягає у наступному: 1) предметом злочинного посягання є речі матеріального світу, якими прагнуть заволодіти правопорушники (гроші, цінності, майно, продукти харчування, алкоголь); 2) спосіб вчинення кримінального проступку складають дії з підготовки, безпосереднього вчинення, приховування протиправних дій; 3) «слідова картина» події складається із комплексу матеріальних та ідеальних слідів, а також електронних відображень; 4) особа правопорушника (фізичні, соціально-демографічні дані; чинники, що мали вплив на формування та реалізацію протиправної мети, місце у групі, виходячи із розподілу ролей між співучасниками); 5) особа потерпілого (демографічні дані, відомості про спосіб життя, риси характеру, звички, зв'язки й стосунки, ознаки віктимної

поведінки); б) обстановка вчинення кримінального проступку, тобто умови, за яких відбулася подія кримінального проступку.

У Другому розділі *«Організаційно-тактичні засади розслідування кримінальних проступків, вчинених неповнолітніми»* детально розкриваються основні тактичні засади розслідування кримінальних проступків, вчинених неповнолітніми.

Авторка звертає увагу на те, що формуючи організаційно-тактичні засади розслідування кримінальних проступків, вчинених неповнолітніми, слід «відштовхуватися» від обставин, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні. Обов'язковим є встановлення обставин, визначених ст. 91 КПК України. При цьому слід звернути увагу на обставини, які підлягають встановленню залежно від виду конкретного кримінального проступку, вчиненого неповнолітніми. До загальних обставин, які підлягають встановленню, і на які звернена детальна увага у процесі дослідження, відносяться: чи мав місце кримінальний проступок; спосіб учинення кримінального проступку; час, місце та інші обставини кримінального проступку; заподіяна шкода та розмір матеріальних збитків; особа неповнолітнього правопорушника; особа потерпілого; наявність співучасників (організаторів, пособників, підбурювачів, інших виконавців); обставини, які сприяли вчиненню кримінального проступку та ін.

В подальшому розкриваються слідчі ситуації під час розслідування кримінальних проступків, вчинених неповнолітніми, класифікуються залежно від початкового та наступного етапів розслідування. Типовими версіями під час досудового розслідування кримінальних проступків, вчинених неповнолітніми, є: 1) правопорушник затриманий з доказами безпосередньо на місці події; 2) правопорушник затриманий при знищенні речових доказів, збуті викраденого; 3) правопорушник відомий, але зник з місця події; 4) правопорушник невідомий, але про нього є певні дані (ознаки зовнішності, прізвисько); 5) правопорушник невідомий і про нього немає ніяких даних.

Приділена увага і взаємодії дізнавача з іншими компетентними суб'єктами – представниками правоохоронних, державних органів, громадських організацій та окремих громадян розглянуто як специфічну систему, об'єднану спільною метою – досягнення завдань кримінального провадження.

І на завершення цього розділу авторкою розкривається особливості використання спеціальних знань при розслідуванні вказаної категорії кримінальних правопорушень. Відмічається, що до форми використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних проступків, слід віднести медичне освідування (п. 2 ч. 3 ст. 214 КПК України). Воно може проводитися до внесення відомостей до ЄРДР, а його результати визнаються джерелом доказів (ст. 298-1 КПК України). На жаль, законодавець не визначив мету медичного освідування та процесуальний документ, у якому мають відобразитися результати цієї процесуальної дії. З аналізу змісту ч. 2 ст. 298-2 КПК України доходимо висновку, що медичне освідування проводиться з метою встановлення перебування особи в стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння або під впливом лікарських засобів, що знижують її увагу та швидкість реакції.

У розділі 3 *«Проведення окремих слідчих (розшукових) дій під час розслідування кримінальних проступків, вчинених неповнолітніми»* детально розкриваються значення та можливості проведення окремих слідчих (розшукових) дій.

Розпочинає автор, що цілком логічно із огляду місця події, де вказує, що під час проведення огляду місця події дізнавач може виявити особливі ознаки, які будуть свідчити про причетність до вчинення кримінального проступку неповнолітніх. Зокрема, слідова картина характеризується наявністю значної кількості слідів, що свідчать про поспішність дій, відсутність інсценувань та заздалегідь продуманих хитрощів, відсутність професійних навичок. Версія про причетність до вчинення кримінального проступку неповнолітніх висувається за наявності невеликих за розміром слідів рук і ніг; характерної

для неповнолітніх доріжки слідів; залишених на місці події особистих речей правопорушника, посягання на «підлітковий асортимент»; характерних написів на місці події. Значення слідової картини для розслідування кримінальних проступків, учинених неповнолітніми, визначається з точки зору її інформативності. При цьому аналіз слідів може дати необхідні відомості для побудови моделі події, обрання напряму розслідування, виявлення інших речових доказів, а також прогнозування моделі поведінки правопорушника. За умови проникнення до приміщення, неповнолітні використовують вікна, невеликі за розміром щілини. Предметами, на яких можуть зберігатися сліди неповнолітнього, є запірні пристрої, рами й скло вікон, через які відбулося проникнення до приміщення, підвіконня, упаковки напоїв та продуктів харчування. Тому пошуки слідів необхідно здійснювати з урахуванням предмета посягання. Неповнолітні у силу свого розвитку віддають перевагу викраденню предметів, що користуються попитом у колі однолітків і можуть бути легко реалізовані, або підвищують їх «авторитет».

Звернута увага і на особливості допиту неповнолітнього. Зазначається, що тактика допиту неповнолітніх залежить і від інших важливих обставин: віку допитуваного (дитячий вік, дошкільний вік, молодший шкільний вік; підлітковий вік; старший шкільний вік); його процесуального статусу (свідок, потерпілий, підозрюваний); соціальної позиції та бажання співпрацювати з правоохоронними органами, зацікавленості у досягненні завдань кримінального провадження.

На завершення приділена увага організаційним та тактичним засадам проведення слідчого експерименту із неповнолітнім підозрюваним. Зазначається, що під час підготовки до слідчого експерименту за участю неповнолітнього підозрюваного, враховуючи складність цієї слідчої (розшукової) дії, важливо скласти план її проведення. Він може бути як усний, так і письмовий. Письмовий – доцільний за складних слідчих ситуацій, коли залучені кілька неповнолітніх, або в учасників слідчої (розшукової) дії є негативна установка до співробітників правоохоронних органів, чи слід

одночасно перевірити кілька обставин у кримінальному провадженні шляхом проведення експериментальних дій тощо.

Висновки повністю відповідають отриманим результатам, завданням та меті дисертаційного дослідження. Автором використано значну кількість вітчизняних та зарубіжних літературних джерел, законодавчі та підзаконні нормативні акти України. Список використаних джерел складає 197 найменувань.

Таким чином, дисертація Кашпур Анни Сергіївни відповідає існуючим вимогам та є завершеною науковою працею, результати якої вирішують актуальне наукове завдання розслідування кримінальних проступків, вчинених неповнолітніми.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці. Отримані результати дисертаційного дослідження Кашпур Анни Сергіївни щодо розслідування кримінальних проступків, вчинених неповнолітніми рекомендується для використання у діяльності закладів вищої освіти, в науково-дослідницьких розробках наукових установ, дослідниками при написанні статей та монографій, плануванні досліджень по даному напрямку.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача. Загалом позитивно оцінюючи дисертацію А.С. Кашпур, водночас необхідно звернути увагу на деякі положення, що могли б слугувати предметом подальших наукових досліджень або дискусії під час публічного захисту:

1. У підрозділі 2.4 «Особливості використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних проступків, вчинених неповнолітніми» авторка слушно приділяє увагу аналізу новелам процесуального порядку проведення дізнання згідно ст. 214 Кримінального процесуального кодексу України в контексті використання спеціальних знань для потреб досліджуваної категорії проваджень. Зокрема, говорячи про висновок спеціаліста як нове джерело доказів, здобувачка вказує, що «розділяючи критичні міркування вчених, у

той самий час вважаємо, що запровадження також форми залучення спеціальних знань як отримання «висновку спеціаліста» є позитивним кроком, покликано сприяти підвищенню ефективності досудового розслідування кримінальних проступків, а також процесуальній економії. Однак, за таких умов необхідно доопрацювати правові засади та сформулювати дієві криміналістичні рекомендації щодо порядку отримання та використання у процесі доказування висновку спеціаліста. (с. 132)». Погоджуючись із таким твердженням, вважаємо, що варто було надалі окреслити такі криміналістичні рекомендації використання в доказуванні висновку спеціаліста в контексті предмета дисертаційного дослідження.

2. За змістом підрозділу 3.2. «Проведення допиту під час розслідування кримінальних проступків, вчинених неповнолітніми» здобувачка розглядає різні питання, пов'язані із забезпеченням ефективного проведення допиту. Однак, враховуючи специфіку розслідуваних кримінальних проступків, бажано було б акцентувати увагу на специфічні тактичні прийоми допиту підозрюваних та свідків за окреслених умов.

3. Характеризуючи емпіричну базу дослідження, здобувачка, серед інших джерел, зазначає про «дані, отримані внаслідок вивчення 150 кримінальних проваджень, дізнання в яких здійснювали протягом 2020–2022 років (Волинська, Дніпропетровська, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Луганська, Львівська, Одеська області, м. Київ)» (с. 24 дисертації). Однак, для підвищення репрезентативності отриманих висновків, варто було б деталізувати якісні характеристики опрацьованих кримінальних проваджень, а саме вказати кваліфікацію кримінальних проступків. Також доцільно продемонструвати, як кваліфікація кримінального проступку визначає особливості розслідування кримінального проступку.

4. На думку опонента, здобувачці доцільно було більш ґрунтовно дослідити міжнародний досвід розслідування кримінальних проступків (чи злочинів невеликої тяжкості), що вчинюються неповнолітніми. Окремі питання, які стосуються іноземного досвіду порушуються у роботі

(наприклад, на с.78 дисертації), однак не вичерпують питання. Відповідно, більш широке застосування компаративістського методу мало б позитивний вплив на зміст роботи та отримані результати.

Зазначені зауваження носять дискусійний характер, відображають власну наукову позицію опонента і можуть слугувати підставою для наукової дискусії під час прилюдного захисту дисертації. Зазначені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

Відсутність порушень академічної доброчесності. У ході вивчення як дисертаційного дослідження, так і наукових публікацій, фактів порушень академічної доброчесності не виявлено. Дисертаційна робота Кашпур Анни Сергіївни є оригінальною, самостійно виконаною науковою працею.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

1. Дисертаційна робота А.С. Кашпур на тему: «Розслідування кримінальних проступків, вчинених неповнолітніми», подана на здобуття ступеня доктора філософії, є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням. В ній отримано нові науково обґрунтовані результати, що відрізняються новизною в постановці і вирішенні проблем розслідування кримінальних проступків, вчинених неповнолітніми.

2. Дисертація А.С. Кашпур на тему: «Розслідування кримінальних проступків, вчинених неповнолітніми» за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значимістю здобутих результатів відповідає спеціальності 081 Право та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 261 (із змінами і доповненнями від 3 квітня 2019 р. № 283), наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12.07.2019 р.) і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії»

(Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор Кашпур А.С. заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Опонент –

доцент кафедри кримінальної юстиції

Державного податкового університету

кандидат юридичних наук, доцент

« 8 » 05 2023 р.

Любов ОМЕЛЬЧУК

